

PHA 201 PALEOLİTİK KÜLTÜRLER

KONU 12: MODE 4 KÜLTÜRLERİ

MAGDALENIAN

Bu kültür Avrupa'nın son üst Paleolitik evresidir. Günümüzden önce 17/15-10 bin yıllarına tarihlendirilir. Adını Fransa-Dordogne'daki La Madeleine kaya sığınağından almıştır. Kimi yazarlarca "ren çağı" olarak da adlandırılır. Gerçekten de bu kültür avcılarının özelleştiği av hayvanı genel olarak ren geyikleri, kısmen de dönemin sonlarına doğru kızıl geyikler ve atlar olmuştur. Bu kültür, aynı zamanda Würm buzulunun bitim aşamasına da denk gelir ancak bu buzulun en şiddetli zamanlarını da barındırır. Kültürün yayılım alanı Atlantik'den Polonya'ya kadar geniş bir alanı kapsar.

Magdalenian düzenli dilgi üretim tekniklerinin standartlaştığı bir aşamayı da temsil eder. Tipolojik açıdan Magdalenian 6 farklı kronolojik alt evreye ayrılır. Son iki evre optimum düzey iklimsel gelişimler içinde değerlendirilebilir ve Avrupa kronolojisi için Mezolitik Çağ'a geçiş aşamalarını temsil eder:

1. Tabanı neşter (keskin ve yassı) biçiminde tek geniş bir kenar gösteren mızrak uçlarını barındırır ve bu endüstride kazağılar yoğun olarak ele geçer. Bu evreye Badegoulian kültür aşaması ismi de verilir.
2. Sırtlı dilgicikler ile dibi neşter şeklinde mızrak uçları yer alır.
3. Üçgen biçimli mikrolitler ve taş delgilerin yoğun olarak ele geçtiği bir aşamayı temsil eder. Dolayısıyla bu aşama içerisinde mikrolitler gelişim göstererek (aslında Aurignacian ile mikrolitik aletler görülmeye başlar ancak standartlaşmamıştır) standartlaşmaya başlamıştır.
4. Geyik boynuzlarından masif zıpkınlar ve süs eşyaları en genel buluntular arasındadır.
5. Tek sıralı dişler taşıyan zıpkınlar ile karakterizedir.
6. Bu aşama iki kısma ayrılır; ilkinde papağan gagası biçimli taş kalemler ele geçerken ikincisinde iki taraflı dişler taşıyan zıpkınlar, tırnak biçimli ön kazıyıcılar ve taş delgiler yer alırlar.

Yukarıda da görüleceği üzere Magdalenian, kemik ve boynuz işçiliğinde en gelişkin örnekleri sergileyen bir döneme denk gelir. Bu aletler arasında; iğneler, bızlar, spatüller, asalar ve zıpkınlar en tipik örnekler olarak karşımıza çıkarlar. Denizel ve tatlı su yumuşakçalarından

süslenme objeleri de Magdalenian avcılarının özellikle rağbet ettiği unsurlar arasında yerini bulur.

Avrupa'da tarihöncesi devirlere ait sanatın en yüksek noktasına ulaştığı zaman da Magdalenian kültür içerisinde kendini hissettirir. Bu sanat eserlerinin sergilendiği en güzel örnekler, Fransa'da Lascaux Mağarası ve İspanya'da Altamira Mağarası'dır. Buzullar kuzeye doğru çekilmeye başladığında Magdalenian'ın kuzeye doğru yayıldığı ve kuzeye olan bu göçün ren geyiği sürülerini izlemek amacını güttüğü anlaşılmaktadır. Bu devirdeki avcıların kullandıkları mağara ve kaya sığınaklarına ilaveten çadırli konaklar ve kulübeler inşa etmeye başladıkları da bilinmektedir.

Magdalenian'de Solutrean yontmataş endüstri içinde ele geçen iki yüzeyli uçlar ile karşılaşılmaz. Kültürün özel aletlerinden olan papağan gagası biçimli taş kalemleri önemli aletler arasındadır. Taş kalemler, taş delgiler, ön kazıyıcılar ve diğer çeşitli yontmataş aletler de Magdalenian yontmataş endüstri topluluklarının önemli aletleri arasındadır. Magdalenian, hemen ardından gelişen Mezolitik Çağ kültürleri olan Azilian, Tjongerian ve Hamburgian ile son bulur ancak kültürel öğelerini Mezolitik Çağ'a miras olarak da bırakır.